COMPARISON OF SOCIAL EPIDEMIOLOGICAL FACTORS IN RELATION TO DHF BETWEEN SEMI-RURAL AND SEMI-URBAN COMMUNITIES

SUPORN THONGYUAN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
(TROPICAL MEDICINE)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY
2007

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

การเปรียบเทียบปัจจัยด้านสังคมระบาดวิทยาที่สัมพันธ์กับโรคไข้เลือดออกระหว่างชุมชนกึ่งชนบทและชุมชนกึ่งเมือง (COMPARISON OF SOCIAL EPIDEMIOLOGICAL FACTORS IN RELATION TO DHF BETWEEN SEMI-RURAL AND SEMI-URBAN COMMUNITIES)

ศุภร ทองยวน 4837560 TMTM/M
วท.ม. (อายุรศาสตร์เขตร้อน)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ปิยะรัตน์ บุตราภรณ์, D.V.M., M.P.H., M.P.H., Dr.P.H., ปัทมาภรณ์ กฤตยพงษ์, Ph.D., จรณิต แก้วกังวาล, Ph.D.

บทคัดย่อ

ในประเทศไทยไข้เลือดออกเคยถูกจัดเป็นโรคของเมืองใหญ่ แต่ปัจจุบันอุบัติการณ์ในชนบทกลับสูงกว่าในเมือง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านสังคมระบาดวิทยา เช่น ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติในการลดปริมาณลูกน้ำยุงลายในครัวเรือน ซึ่งเป็นปัญหาของโรคไข้เลือดออก ระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกึ่งชนบทและชุมชนกึ่งเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม ลักษณะที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม โดยใช้การสัมภาษณ์ครัวเรือนด้วยแบบสองถามซึ่งประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรคไข้เลือดออก

ผลการศึกษาพบว่าผู้ที่อยู่ในชุมชุนทั้งกึ่งชนบทและกึ่งเมืองมีความรู้ทั้งในด้านพาหะนำโรคไข้เลือดออกและการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นอย่างดี ความรู้ด้านพาหะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการศึกษาและที่ตั้งชุมชน ส่วนความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมโรคมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับที่ตั้งชุมชน โดยผู้ที่อยู่ในชุมชนกึ่งเมืองมีความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมโรคต่ำกว่าผู้ที่อยู่ในชุมชนกึ่งชนบท ความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมโรคอย่างเดียวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทัศนคติ อาชีพ ที่ตั้งชุมชนและการครอบครองบ้านมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรม ในกลุ่มประชากรที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยเหมือนกัน พบว่า ลักษณะของชุมชนมีความความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการพบลูกน้ำยุงลายในครัวเรือน

ผลที่ได้จากการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน ทั้งชุมชนกึ่งเมืองและกึ่งชนบทควรมีการดำเนินการเพื่อลดพาหะนำโรคไข้เลือดออกโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้นๆ

134 หน้า.

COMPARISON OF SOCIAL EPIDEMIOLOGICAL FACTORS IN RELATION TO DHF BETWEEN SEMI-RURAL AND SEMI-URBAN COMMUNITIES

SUPORN THONGYUAN 4837560 TMTM/M
M.Sc. (TROPICAL MEDICINE)

THESIS ADVISORS: PIYARAT BUTRAPORN, D.V.M., M.P.H., M.P.H., Dr.P.H., PATTAMAPORN KITTAYAPONG, Ph.D., JARANIT KAEWKUNGWAL, Ph.D.

ABSTRACT

Dengue used to be confined to large cities in Thailand, but recent incidence rates have been higher in rural than urban areas. The objective of this study was to determine the differences of Knowledge, Attitude, and Practice (KAP) and their relationship to presence of immature *Aedes* mosquitoes in a number of households with a total of 471 inhabitants in semi-rural and semi-urban communities in Chachoengsao Province. A cross-sectional study using a structured questionnaire was used to interview heads of households together with observation of immature mosquitoes in water containers. Socio-demographic characteristics, housing structures, environment and KAP were tested their relationship to dengue prevention and control.

The results revealed that the respondents in both settings had a high knowledge of dengue vectors and of dengue prevention and control. Knowledge of vectors was significantly related to education level and community setting (P=0.001). Knowledge of dengue prevention and control was significantly related to community setting (P=0.021). Only the level of knowledge of dengue prevention and control was significantly related to attitude (P=0.003). Occupation, community setting, and house occupancy were significantly associated with practices to reduce immature *Aedes* mosquitoes (P=0.010). House type and setting were significantly related to the presence of immature *Aedes* mosquitoes in the premises (P=0.000).

The data analysis from this study could serve as base-line information for implementing a dengue prevention and control program that is appropriate to the needs of communities. Community participation concerning reduction of dengue vectors should be done in both semi-rural and semi-urban settings.

KEY WORDS: DHF/SOCIAL EPIDEMIOLOGICAL FACTORS/SEMI-RURAL/ SEMI-URBAN

134 P.